

Ulkopedagogiikkaa vuodenaikojen mukaan



Sisällys

3

LUKIJALLE

Miksi ulkopedagogiikka on tärkeää?

Miten opasta käytetään?

4

KEVÄT

Pesä

Roskista taidetta

Puun kaarnapainanta

6

KESÄ

Vesisiirtoleikki

Kelluuko vai uppoaako?

Tutustukaa varjoihinne

8

SYKSY

Aistit käyttöön

Eläin kävely

Syystuulet

Tekijä: Nora Ali-Hokka
Laurea ammattikorkeakoulu
2025

10

TALVI

Lumiukkomarssi (Fröbelin palikat)

Luminen aartenetsintä

Pakkasjäätä ja aurinko -hippa

12

LISÄÄ VINKKEJÄ TEKEMISEEN

13

LÄHTEET



Lukijalle

Miksi ulkopedagogiikka on tärkeää?

Ulkopedagogiikka tarjoaa monipuolisia ja luonnollisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat lasten kokonaisvaltaista kehitystä. Ulkona liikkuminen edistää fyysistä hyvinvointia, motorisia taitoja sekä luontoyhteyden kehittymistä. Luonnonmateriaalit ja vaihtelevat sääolosuhteet tarjoavat aisteja aktivoivia oppimiskokemuksia, jotka vahvistavat lasten uteliaisuutta, luovuutta ja ongelmanratkaisutaitoja.

Ulkopedagogiikka tukee myös ympäristökasvatusta, opettaen lapsille luonnon kunnioittamista ja kestäväää elämäntapaa. Ulkona toimiminen auttaa ymmärtämään realistisia fyysisiä olosuhteita, esimerkiksi vaihtelevia vuodenaikoja. Veden olomuotojen sekä lämpötilojen muutokset muuttavat ympäristöä ja mahdollistavat erilaisia leikkejä, ja sitä kautta niistä oppimista.

Miten opasta käytetään?

Tämä opas tarjoaa konkreettisia, vuodenaikojen mukaan jaoteltuja ulkopedagogisia toimintaideoita varhaiskasvattajille, jotka voidaan toteuttaa päiväkodin pihalla, metsäretkillä tai muissa ulkoiluympäristöissä. Tehtävät perustuu lähteisiin ja oppaan lopusta löytyy lähdeluettelo. Jokainen tehtävä sisältää selkeät ohjeet, tarvittavat materiaalit sekä kuvauksen siitä, mitä lapset oppivat aktiviteetin kautta. Varhaiskasvattajat voivat hyödyntää opasta suunnittelussa ja toteuttaa tehtäviä joko koko ryhmän tai pienryhmien kanssa. Jokaiseen leikkiin on merkitty erikseen, että sopiiko se koko ryhmän kanssa tehtäväksi vai mieluummin pienryhmissä tehtäväksi. Opasta voi myös käyttää inspiraationa uusien luontolähtöisten oppimistuokioiden kehittämiseen.



= Voidaan toteuttaa koko lapsiryhmän kanssa tai pienryhmissä.



= Soveltuu parhaiten pienryhmissä toteutettavaksi.

Kevät

Pesä 🍊

Pyydä lapsia rakentamaan keksimälleen olennotte pesä. Pyydä heitä keräämään luonnonmateriaaleja ja kokoamaan niistä pesä. Voit kertoa lapselle, että pesä on paikka, jossa on keksimäsi olennon tärkeimmät aarteet. Voitte ottaa kuvan muistoksi.

Mitä opitaan: lapsi tutustuu luonnonmateriaaleihin ja oppii, miten niitä voi käyttää luovasti. Luonnossa liikkuminen ja materiaalien kerääminen lisää lapsen ymmärrystä ympäristöstä.

Tarvitaan:

- Luonnonmateriaaleja
- (Kamera)

Huomio! Ettehan revi eläviä puita, istutuksia tai sammalia pesiä rakentaessasi



Kevät

Roskista taidetta ▲

Kerätkää yhdessä lasten kanssa retkellä lähiympäristöstä roskaa kumihanskoja käyttäen. Roskaa ei tarvitse olla paljon. Kun roskat on kerätty ne asetellaan lapsen haluamalla tavalla sopivan alustan päälle tehden roskista taidetta. Ottakaa valokuva ja toimittakaa sen jälkeen roskat yhdessä roskikseen lasten kanssa. Pyri lajittelemaan roskat oikeisiin keräyksiin mahdollisuuksien mukaan.

Mitä opitaan: lapsi oppii, ettei roskat kuulu luontoon ja että niiden kerääminen auttaa ympäristöä. Roskien lajittelun kautta lapsi ymmärtää kierrätyksen merkityksen ja oppii, miten eri materiaalit lajitellaan oikein.

Tarvitaan:

- Kumihanskat
- Roskaa
- Roskapusseja
- Alusta (esim. pahvinen)
- (Kamera)

Vinkki!

Jos roskien lajittelu on hankalaa, niin täältä löydät hyvät ohjeet:



Huomio!

Roskaa on hyvä kerätä aikuisten valvonnassa.

Kevät

Puun kaarnapainanta

Aikuinen voi valmistella leikin niin, että käärii piirustuspaperia muutaman puunrungon ympärille. Paperi kiinnitetään puunrunkoon teipillä. Kun leikki on esivalmisteltu, niin pyydä lapsia värittämään paperia eri väreillä. Yhden puun ympärillä voi olla useampi lapsi värittämässä tai se voidaan toteuttaa pienryhmissä jolloin pienryhmässä jokaisella lapsella on mahdollisuus värittää oma puunsa yksin. Puun kaarna jättää paperiin kuvioita ja ainutlaatuisia jälkiä. Kun lapset ovat saaneet piirustuksensa valmiiksi voit pyytää heitä kertomaan, mitä he ovat piirtäneet, ja tunnistamaan käyttämiään värejä.

Mitä opitaan: lapsi oppii hienomotorisia taitoja ja tunnistamaan värejä.

Tarvitaan:

- Puu
- Piirustuspaperia
- Teippiä
- Väriliituja/kyniä



Kesä

Vesisiirtoleikki

Asetetaan kaksi astiaa vierekkäin - toinen täynnä vettä ja toinen tyhjä. Annetaan lasten valita väline, jolla he haluavat siirtää vettä vesiastiasta toiseen. Kannustakaa lapsia kokeilemaan eri välineitä ja huomaamaan, kuinka nopeasti vesi siirtyy. Lasten kanssa voidaan yhdessä laskea, montako kertaa vettä täytyy siirtää, jotta tyhjä astia täyttyy.

Mitä opitaan: lapsi oppii laskemista hausalla ja käytännönläheisellä tavalla. Lisäksi leikki opettaa kärsivällisyyttä, keskittymistä ja hienomotorisia taitoja

Tarvitaan:

- Kaksi astiaa (yksi täynnä vettä, toinen tyhjä)
- Erilaisia välineitä veden siirtämiseen (esim. pieniä ja isoja kuppeja, kauha, pesusieni yms.)

Vinkki: Voitte tehdä leikistä jännittävämmän lisäämällä värillistä vettä tai voitte myös arvuutella, että millä välineellä saa helpoiten siirrettyä vettä astiasta toiseen



Kesä

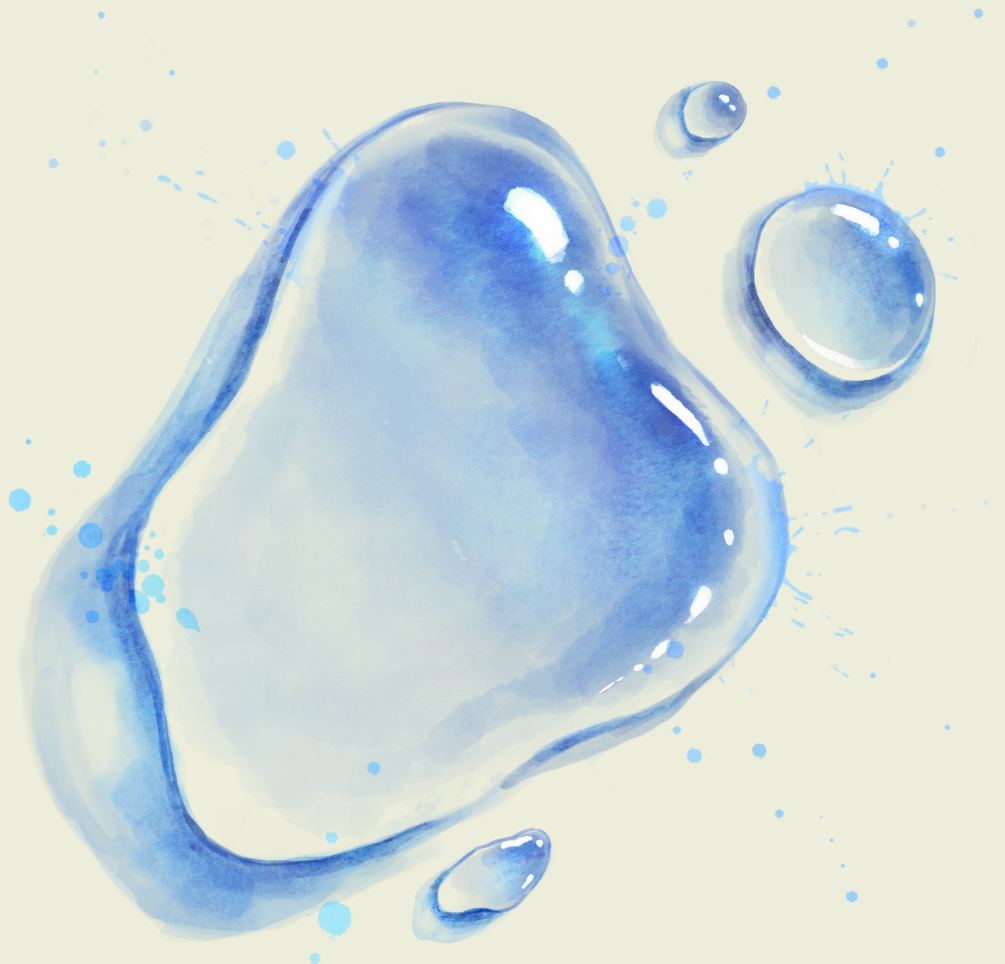
Kelluuko vai uppoaako? ▲

Pudotetaan erilaisia esineitä isoon vesiastiaan yksi kerrallaan ja katsotaan, kelluvatko ne vai uppoavatko. Lapsen kanssa voidaan arvata mitä tapahtuu ja sitten testata osuiko arvaus oikeaan. .

Mitä opitaan: lapsi oppii tutkimaan erilaisia materiaaleja. (Mitkä esineet ovat kevyitä ja kelluvat? Mitkä ovat raskaita ja uppoavat?) Lisäksi voidaan oppia uusia sanoja, kuten kellua, upota, kevyt, raskas, yms.

Tarvitaan:

- Iso astia
- Vettä
- Erilaisia esineitä esim. kiviä, käpyjä, keppejä, leluja (mitä pihalta löytyy)



Kesä

Tutustukaa varjoihinne

Ennen kuin aloitatte, pyydä lapsia etsimään omat varjonsa ja anna heille aikaa leikkiä ja tutkia, miten varjot liikkuvat ja muuttuvat. Jos osallistut itsekin leikkiin, lapset innostuvat vielä enemmän!

Varjoleikin aloittaminen: Kysy lapsilta: "Voiko varjosi ___?" tai "Mitäköhän varjomme voivat tehdä?" ja aloittakaa kokeilu! Voitte käyttää myös keppejä, oksia, lehtiä ja muita luonnonmateriaaleja muokataksenne varjojanne.

Tässä muutamia hauskoja asioita, joita varjot voivat tehdä: vilkuttaa, hyppiä, tanssia, jne.

Voit myös pyytää lapsia tekemään näitä:

- Yhdistä varjosi muiden varjojen kanssa ja muodostakaa erilaisia muotoja (ympyrä, sydän, neliö, kolmio jne.) tai luokaa hienoja kuvioita.
- Anna varjolle ylävitokset tai kättele toisen varjoa, ilman että itse ihmiset koskettavat toisiaan.
- Piiloudu toisen varjon sisälle ja katoa kuin taikaiskusta!
- Muuta varjosi luonnon eläimeksi, kuten leijonaksi, hämähäkiksi, jänikseksi tai linnuksi!
- Käytä katuliituja tai luonnon aarteita (esim. keppejä, kiviä, lehtiä) varjojen ääriiviivojen piirtämiseen, kun teette hauskoja poseerauksia.

Mitä opitaan: lapsi kehittää karkeamotorisia taitoja ja keuhonhallintaa. Uusien varjomuotojen luominen ja ylläpitäminen vaatii lapsilta keskittymistä ja itsehillintää. Tämä on hauska tapa tutkia varjojen mahdollisuuksia ja se avaa oven mielikuvitukselliseen ja liikunnalliseen leikkiin - varjo on kuin superlelu, joka on aina mukana, kun aurinko paistaa!

Tarvitaan:

- Aurinkoinen päivä
- (Katuliituja/luonnon aarteita)

Syksy

Aistit käyttöön

Menkää lasten kanssa metsäretkelle ja pyydä lapsia käyttämään aisteja metsässä tällä tavoin:

Pyydä heitä löytämään lempivärinsä metsästä:

- Mieti, mikä on sinun lempivärisi, ja etsi metsästä asioita, jotka sopivat siihen. Ehkä löydät vihreän sävyjä puiden lehdistä, ruskeaa kaarnasta tai vaikka kirkasta keltaista sienistä!
- Voit kertoa muille, miksi juuri tämä väri on sinun suosikkisi. Onko sillä jokin erityinen merkitys tai muisto?

Pyydä heitä tutkimaan metsän tuoksuja:

- Haista erilaisia asioita: puiden kaarnaa, sammalta, maata tai kukkia.
- Voit miettiä, mikä tuoksu miellyttää eniten ja miksi. Onko jokin tuoksu erityisen rauhoittava, vahva tai ehkä jopa yllätyksellinen?

Pyydä heitä kuuntelemaan metsän ääniä:

- Paina korvasi puun runkoa vasten ja kuuntele tarkasti. Ehkä kuulet tuulen huminaa, hyönteisten ääniä tai jotain muuta luonnon tarjoamaa.
- Voitte keskustella siitä, mitä ääniä kuulitte

Pyydä lapsia koskettamaan metsää:

- Tunnustele puiden runkoja, sammalta, maata ja kiviä. Tuntuuko kaarna karhealta, sammal pehmeältä tai maa viileältä?
- Voit miettiä, mikä tuntui kaikkein mukavimmalta koskettaa ja miksi.

Mitä opitaan: tehtävä auttaa lapsia huomaamaan, miten monipuolinen ja kiehtova metsä on. Se opettaa myös tunnistamaan värejä, tuoksuja, ääniä ja tunteita.



Huomio! Isommat lapset voidaan esimerkiksi jakaa pareittain tai ryhmittäin tutkimaan luontoa.

Syksy

Eläin kävely 🍊

Eläinten liikkeet - liikkumis- ja juoksuharjoitus. Sovitaan ensin mistä mihin tai minkä välillä liikutaan. Aikuinen opastaa erilaisia liikkumistapoja, joilla lapset liikkuvat viivalta toiselle.

Esimerkkejä liikkumistavoista:

- Kantapäät pakaraan, polvennostajuoksu, nopeat kädet ja hitaat jalat jne.
- Eläinten liikkumiset: karhukävely, tipuaskel, jäniksen loikat, ketut, porot jne.

Oman luovuuden käyttö: Kannusta lapsia keksimään omia liikkumistapoja ja kokeilemaan niitä yhdessä.

Mitä opitaan: kehonhallintaa, motoriikkaa, luovuutta, mielikuvituksen hyödyntämistä ja ryhmätyöskentelyä

Tarvitaan:

- Tilaa liikkua



Syksy

Syystuulet

Leikkiin tarvitaan paljon erilaisia palloja. Jaetaan ryhmä kahteen joukkueeseen ja jaetaan pallot tasan molemmille puolille. Rajataan molemmille joukkueille oma alue. Tarkoituksena on yrittää haravoida pallot (syyslehdet) käsillä pois omalta puolelta. Kasvattajan antamasta merkistä leikki lopetetaan ja lasketaan omalle puolelle jääneiden lehtien määrä.

Mitä opitaan: kehonhallintaa, motoriikkaa, luovuutta, mielikuvituksen hyödyntämistä ja ryhmätyöskentelyä

Tarvitaan:

- Tilaa liikkua
- Erilaisia palloja
- (Mailoja)

Leikissä voi käyttää myös erilaisia apuvälineitä esim. mailoja heittämisen sijaan.



Talvi

Lumiukkomarssi (Fröbelin palikat) 🍊

Tämä leikki voidaan toteuttaa päiväkodin pihalla. Jos et tiedä kappaletta voit katsoa videon siitä YouTubesta ennen kuin toteutat leikin lasten kanssa. Voit myös laittaa ulkona soimaan kappaletta kaiuttimesta samalla kun tanssitte, mikäli kaiutin tms. on saatavilla.

Ohjeet tanssiin:

- Laulun aikana lapset liikkuvat lumiukkojen tavoin. Aluksi marssitaan, kuten säkeistö ehdottaa: "Lumiukot marssivat, marssivat, marssivat. Lumiukot marssivat, tral-lal-lal-lallaa."
- Liikkumisen vaihtelu: Seuraavissa säkeistöissä kasvattaja tai lapset voivat keksiä uusia liikkeitä: tanssiminen, pyöriminen, pomppiminen, hiipiminen jne. Kannusta lapsia käyttämään mielikuvitustaan ja ehdottamaan liikkeitä.
- Viimeinen säkeistö: Lumiukot voivat sulaa. Lapset matalenevat hitaasti maahan "sulattaen" kehon osat vuorotellen.

Mitä opitaan: lapset oppivat kehonhallintaa ja itsensä ilmaisua liikkeen avulla

Tarvitaan:

- (Kaiutin)

Vinkki!

Kurkkaa täältä miten kappale lauletaan:



Talvi

Luminen Aartenetsintä 🍊

Varaa hieman aikaa ja käy piilottamassa lapsilta leluja tai muita aarteita pihapiiriin lumen alle. Voit toteuttaa leikin päiväkodin pihalla tai lähteä retkelle. Voit auttaa tai olla auttamatta etsijöitä. Voit tehdä jälkiä aarteille tai esimerkiksi isommille lapsille aarrekartan.

Mitä opitaan: Tarkkaavaisuutta, mielikuvituksen käyttöä (etsinnässä voi olla jokin teema, kuten merirosvojen aartenetsintä ja se kannustaa luovaan ajatteluun), yhteistyötaitoja (lapset voivat tehdä yhteistyötä aarteiden löytämiseksi), motorisia taitoja, rohkeutta ja itseluottamusta.

Tarvitaan:

- Piilotettavia esineitä esimerkiksi leluja
- Vaatii esivalmisteluja



Talvi

Pakkasjäärä ja aurinko -hippa 🍊

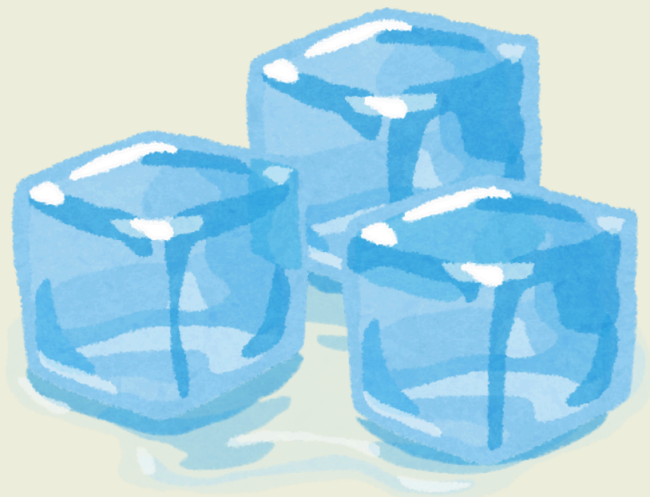
Valitaan leikkijöistä pakkasjäärä ja aurinko. Pakkasjäärä yrittää ottaa muita leikkijöitä kiinni. Kun hän saa koskettamalla jonkun leikkijän kiinni, tämä jäätyy patsaaksi ja jää siihen asentoon mihin pysähtyi. Kun aurinko käy koskettamassa jääpatsasta, tämä sulaa ja pääsee takaisin mukaan leikkiin.

Mitä opitaan: Leikki vahvistaa sosiaalista vuorovaikutusta, sillä siinä tarvitaan yhteistyötä ja toisten auttamista. Lisäksi lapset harjoittelevat sääntöjen noudattamista, roolien vaihtelua ja toiminnan hahmottamista. Leikki tukee mielikuvitusta, sillä se perustuu luovaan tarinaan jäätymisestä ja sulamisesta, mikä tekee siitä innostavan ja osallistavan kokemuksen kaikille. Lisäksi leikki kehittää motorisia taitoja, kuten ketteryyttä, nopeutta ja kehonhallintaa juoksemisen ja pysähtymisen kautta.



Tarvitaan:

- Tilaa leikkiä
- Mitä isompi porukka sen parempi!



Lisää vinkkejä tekemiseen:



[Luontoliitto.fi](https://www.luontoliitto.fi)



[Kiertokapula.fi](https://www.kiertokapula.fi)



[Leikkipankki.fi](https://www.leikkipankki.fi)



[Tinkergarten.com](https://www.tinkergarten.com)



Perhepäivähoidon
ulkopedagogiikan
materiaalipaketti

Lähteet

- Heikkilä, P. 2022. *Luovuusloota: Vinkkejä tekemisen nälkään*. Helsinki: Lasten Keskus.
- I Can Teach My Child (n.d.) 2017. Outdoor tree bark rubbings. Blogi kirjoitus. Viitattu 15.2.2025 <https://www.icanteachmychild.com/outdoor-tree-bark-rubbings/>
- Kasvatusmosaiikki. 2023. Talvilauluja. Blogi kirjoitus. Viitattu 22.1.2025. <https://kasvatusmosaiikki.fi/talvilauluja/>.
- Leikkipankki. 2025. Jääkuningas ja Aurinko - hippa. Viitattu 15.2.2025. <https://leikkipankki.fi/Leikit/Tiedot/606>
- Leikkipankki. 2025. Pöpöt veks. Viitattu 15.2.2025. <https://leikkipankki.fi/Leikit/Tiedot/1036>
- Liikkuva varhaiskasvatus. 2023. Liikettä ja leikkiä perheille. Viitattu 22.1.2025. <https://liikkuvavarhaiskasvatus.fi/wp-content/uploads/2023/11/Liiketta-ja-leikkia-perheille.pdf>.
- Luontoliitto. 2023. Materiaalipankki. Viitattu 22.1.2025. <https://luontoliitto.fi/materiaalipankki/>
- Metsäpeli. 2023. Viitattu 22.1.2025. <https://mappa.fi/wp-content/uploads/2023/01/metsapeli.pdf>.
- Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä: Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ruuhkavuodet. 2023. Vesileikit kesään – opettavaista idea. Viitattu 22.1.2025. <https://ruuhkavuodet.fi/2023/06/28/vesileikit-kesaan-opettavaista-idea/>.
- Sandis. Talvileikit lapsille. Viitattu 22.1.2025. <https://www.sandis.co/articles/talvileikit-lapsille/>
- Tinkergarten. 2025. Learn through outdoor play. Viitattu 15.2.2025. <https://tinkergarten.com/activities/ages/3-to-5-years-old>

